

Omer Vilain over de tijd van toen

De bewogen bib-historie

De stichting van de Oostendse stadsbibliotheek dateert al van 1861. De boekerij kwam er op initiatief van de broers Jan en Charles Van Iseghem.

De eerste bibliothecaris was August Janssens, die deze trekking als bijambt kreeg, want in de zomer was hij inspecteur van de baden op het strand. Hij mocht in het begin beschikken over een paar 1000 boeken (in 1863 al 4000) die in een stadhuiskamer op de derde verdieping werden ondergebracht. Om boeken te ontlenen moest men de toelating krijgen van het schepencollege.

De afgebrande stadsbibliotheek op het Wapenplein in mei 1940 (hoek Louizastraat).

Vlaamse strijd

In 1875 werd het ambt van bibliothecaris-archivaris ingesteld. Emile de Jumné werd in die functie benoemd. Hetzelfde jaar verhuisde de bibliotheek naar het gelijkvloers van het stadhuis. Omdat men geen raad wist met de Nederlandstalige boeken werden die in 1882 verbrand. Immers, sinds 1881 had het Willemsfonds een volksbibliotheek opgericht met uitsluitend Nederlandstalige werken.

Ongelooflijk maar waar. In 1895 verhuisde de bibliotheek weer naar de bovenverdieping van het stadhuis. In 1900 werd Edmond Patte de derde bibliothecaris van Oostende.

Recht tegenover het stadhuis stond het gebouw De Hoge Wacht al jaren leeg. De bibliotheek mocht er de eerste verdieping gebruiken. Zeven jaar later kwam het Willemsfonds het gelijkvloers inpalmen. Meteen waren er twee openbare bibliotheken in één gebouw gevestigd; een unieke situatie. In 1907 kwam Eugeen Everaerts als bibliothecaris in dienst. Hij was de eerste niet Vlaams-ontkundige bibliothecaris.

Om maar te zeggen dat de Vlamingen van ver, heel ver, uit hun strijd kwamen. En te bedenken dat alhier in 1910 een artikel in «Le Carillon» verscheen waarin men het efenaf „belachelijk en onaantvaardbaar” vond dat er werken van minderwaardige auteurs zoals Buysse, Gezelle, Sabbe, Streuvels, Teirlinck, Vande Woestyne of Vermeylen aangeschaft werden, sinds Everaerts de scepter zwaaide in de Oostendse bibliotheek.

Nachtelijke brand

In 1919 werd Eugeen Everaerts wegens zijn Vlaamsgezindheid in Wereldoorlog I afgezet. In 1921 werd Carlo Loontjens als opvolger aangeduid. Hij kreeg toen de titel van bibliothecaris-archivaris-conservator.

In de nacht van 28 op 29 mei 1940 ging de bibliotheek volledig in de vlammen op. Ook het stadhuis met het heel het actuele archief ging in die nachtelijke brand verloren.

Met een stootkar toen werd door een atheneumleeraar en enkele leerlingen een huis-aan-huisophaling georganiseerd om de nieuwe bibliotheek van boeken te voorzien. Enkele 1000den boeken konden op die manier worden bijeengebracht. De voorlopige bibliotheek

vond een onderdak aan de Rogierlaan 14. Tot 1954 (zo'n 14 jaar) konden de Oostendenaars daar terecht om boeken te ontlenen.

In 1945 werd Carlo Loontjens afgezet wegens zijn lidmaatschap van het VNV, waarvoor hij al eind 1944 was aangehouden. Eind 1945 nam Frank Edebau zijn plaats in.

In 1954 verhuisde de bibliotheek naar de lokalen op de hoek van de Van Iseghemlaan en de Vlaanderenstraat, wat men vroeger de consumptiezaal Chez Pan noemde. Deze hoek maakte deel uit van het gebouw van de Koninklijke Schouwburg. In 1959 mocht ik Frank Edebau opvolgen, die wegens zijn benoeming tot Rijksinspecteur van Openbare Bibliotheken noodgedwongen ontslag diende te nemen.

Snelgroei

In Chez Pan bleef de bibliotheek aangroei tot iedereen beseftte dat er plaatsgebrek was. Met de bouw van een Feest- en Cultuurpaleis werd in 1958 o.l.v. burgemeester Van Glabbeke besloten dat de bibliotheek er eveneens een onderkomen zou kunnen vinden. De verhuizing zou gebeuren in 1961, toen de bibliotheek een eeuw oud was, maar wegens constructiefouten in de bevloering werd alles uitgesteld tot 1962. Sindsdien is de bibliotheek blijven groeien. Er kwamen een discotheek en een afzonderlijke jeugdafdeling bij. Tevens mocht ik een viertal fi-

lialen oprichten. Het hadden er zeven moeten worden, maar de nodige geldmiddelen ontbraken. Inmiddels was de bibliotheek te klein geworden, wat al in de eerste jaren te voorzien was.

Mijn eerste voorstel was om na de bouw van het nieuwe Hendrik Serruysziekenhuis over de oude gebouwen te kunnen beschikken. De vele zalen konden wonderlijk worden aangepast. Schepen van Cultuur Raymond Miroir verzocht mij daarover te zwijgen, omdat men die lokalen later ook nog zou nodig hebben. Het voorstel mocht niet doorgaan. Toen de coöperatieve SEO failliet ging heb ik hemel en aarde bewogen om de lokalen van de curatoren te kunnen kopen. De toenmalige schepen van Cultuur Alfons Laridon ging hiermee akkoord. Er werden verslagen gemaakt, inspecteurs en adviseurs werden door de Dienst der Openbare Bibliotheken naar Oostende gestuurd. Allen gaven hun fiat. Inmiddels hadden de Parochiale Werken een derde van het gebouw gekocht voor hun Astridbibliotheek. Toch hadden we nog hoop, maar commissies, adviesraden en collegezittingen deden kostbare tijd verloren gaan. De dossiers groeiden, maar het was te laat. De provincie kocht het gebouw en het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst vond er onderdak.

Meerdere voorstellen

Dan maar een nieuw voor-

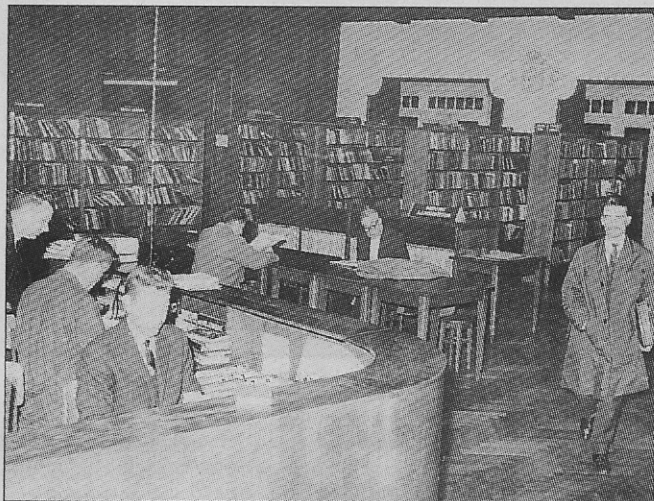
stel op tafel brengen: de Maria-Hendrikaschool, gelegen tussen de Ieperstraat en de Leon spillaertstraat. Spoedig werd mijn voorstel afgewezen. Bepaalde leden van de commissie oordeelden: te dicht bij de Astridbibliotheek. Er volgde eenzelfde scenario voor de Leopoldschool.

Daarna zag ik nog slechts één oplossing: het bouwen van een nieuwe bibliotheek op de gronden, gelegen tussen de Wellingtonstraat en de Astridlaan. Overal was er verwondering; ook bij de Culturele Raad, waarin ik mijn voorstel naar voren moest brengen. Op die plaats hadden vroeger villa's gestaan. Plots kwamen er allerlei voorstellen van politici die meestal de bibliotheek nog nooit een degelijk bezoek hadden gebracht. Ze stelden het volgende voor: oude huizen op het Hazegras (Vyvey), oude school aan de Witte Nonnenstraat (Friederichs), Stedelijke Visserijschool John Bauwens (Lambert), Cirkelstraat aan Oud Mijneplein (A. Vandenaabeele) of de parkinggronden aan de St.-Franciscusstraat (Ramoudt).

Nieuwe bibliotheek?

Nu schijnt er toch schot in de zaak te komen en ben ik gelukkig dat mijn voorstel van destijds (Astridlaan) toch gevolgd wordt, al verklaarde de huidige schepen van Cultuur in mei 1995 in de gemeenteraad: „Dat deze man (doelend op mij, nvdr.) nooit een redelijk voorstel had gedaan voor een nieuwe bibliotheek”.

Het ongeluk van een ambenaar is steeds dat hij machteloos is als hij een dossier niet (verder) mag of uitwerken. Daarbij, er werden meer schepenen van Cultuur versleten dan bibliothecarissen. Ik heb in mijn loopbaan volgende schepenen van Cultuur gekend: 1. Ernest Van Glabbeke, 2. Louis Vandendriessche, 3. Adolf Van Glabbeke, 4. Roger De Kinder, 5. Raymond Miroir, 6. Alfons Laridon, 7. Roland Makelberge en toen ik nog in de bibliotheekcommissie zetelde was dat onder nummer 8 Emilienne Vercruyssen-Haeghebaert. Acht in 50 jaar is toch wat van het goede te veel!

De uitleendienst in het gebouw Chez Pan (1961).

(Omer Vilain)